15. října 2009

Konference Věda a technika v českých zemích 1945–1960

Národní technické muzeum pořádá ve dnech 20–22. října 2009 spolu s Ústavem pro soudobé dějiny AV ČR a Společností pro dějiny vědy a techniky ČR konferenci na téma *Věda a technika v českých zemích 1945–1960*, která navazuje na úspěšnou konferenci zabývající se vědou a technikou v českých zemích za 2. světové války, zorganizovaný v loňském roce.

Jedním z cílů pořádané konference je zbavit vývoj v letech 1945–1960 některých stále platných ideologických schémat, vytvořených před, ale i po roce 1989. Účelem konference je přispět k poznání zmíněného období, v němž československá společnost prošla rozsáhlým transformačním procesem a ve kterém došlo k zásadním změnám v politickém, hospodářském, sociálním i kulturním životě republiky. Na jedné straně šlo o dobu mocenských zásahů do soukromého vlastnictví, systémové nevyváženosti československé ekonomiky a státních intervencí do vědy a výzkumu, ale také se jednalo o období rychlého růstu průmyslové výroby, rozvoje dosud zaostalých částí země a významných výsledků v některých oblastech techniky. V duchu předchozích setkání se konference bude věnovat i metodologickým a didaktickým přístupům ve výuce. Zmíněné období je obtížné uchopitelné a často jeho výklad působí vyučujícím na středních i vysokých školách problémy. Konference a očekávána diskuse by měly přispět k lepšímu poznání tohoto období v oblasti vědy, techniky a průmyslu.

Reorganizace společenského života po 2. světové válce se týkala rovněž vědeckotechnické činnosti. V roce 1946 vznikla Státní výzkumná rada mající mimo jiné za úkol připravit vědecký dvouletý plán, na němž byla patrná preference přírodních a technických oborů aplikovatelných ve výrobě před vědami humanitními. Po únorovém převratu 1948 a v období první pětiletky pronikl do výroby, ekonomických teorií i celé společnosti stalinismus, mimo jiné se uplatnila sovětská metoda industrializace s důrazem na těžký průmysl. Soukromé podnikání bylo stále více omezováno, v souvislosti s předpokládaným novým konfliktem se rozrostl zbrojní průmysl, plánování se stalo detailnějším a prakticky nahradilo tržní vztahy mezi jednotlivými podniky. Zahraniční obchod byl výrazně ovlivněn novým systémem mezinárodních hospodářských vztahů, který odpovídal politickému rozdělení světa a znamenal další prohloubení propasti mezi ČSR a technicky vyspělým Západem. Československá věda rovněž trpěla emigrací řady výzkumných pracovníků. Pro vědu a techniku se stal rozhodujícím rok 1952, kdy byla založena Československá akademie věd, jednotná a státem financovaná instituce, v níž byl výzkum koncentrován a podléhal plánování. Centralizace umožnila intenzivní rozvoj vědy, provázela ji však ideologizace vědeckovýzkumné činnosti a téměř všudypřítomný politický tlak. Padesátá léta 20. století byla v Československu i celém tzv. východním bloku charakterizována vysokým tempem hospodářského růstu, který však provázel nedostatečný růst produktivity práce i životní úrovně obyvatelstva.

Více informací na:

http://www.ntm.cz/cs/aktivity/archiv-zprav/2009/181